

Категорія справи № 201/2191/22: **Справи про адмінправопорушення (з 01.01.2019);**
Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку;
Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані
алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що
знижують їх увагу та швидкість реакції.

Надіслано судом: **02.05.2022**. Зареєстровано: **02.05.2022**. Оприлюднено: **03.05.2022**.

Дата набрання законної сили: **10.05.2022**

Номер судового провадження: **3/201/1642/2022**

Справа № 201/2191/22

Провадження № 3/201/1642/2022

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

27 квітня 2022 року м. Дніпро

Суддя Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська Гончаренко В.М., розглянувши справу про адміністративне правопорушення, що надійшла з Управління патрульної поліції у Дніпропетровській області ДПП НП України, відносно **ОСОБА_1** , **ІНФОРМАЦІЯ_1** , громадянина України, непрацюючого, який мешкає за адресою: **АДРЕСА_1** , притягнутого за ч. 1 ст. 130 КУпАП,

ВСТАНОВИВ:

Інспектором патрульної поліції складений протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 130 КУпАП стосовно **ОСОБА_1** , відповідно до якого останній 31 березня 2022 року о 15 годині 05 хвилин, керуючи автомобілем «Форд», д/н **НОМЕР_1** , рухався в районі буд. № 30 по вул. Космічна в м. Дніпрі, з явними ознаками наркотичного сп'яніння (звужені зіниці очей, які не реагують на світло, поведінка, що не відповідає обстановці), після чого, будучи зупиненим співробітником поліції, ухилився від проходження огляду на стан наркотичного сп'яніння у відповідності до встановленого порядку, шляхом відмови від його проходження на вимогу останнього із застосуванням технічних засобів відеозапису, чим порушив п. 2.5 Правил дорожнього руху України.

ОСОБА_1 був належним чином повідомлений про час та місце розгляду справи, однак до суду не з'явився, про причини своєї неявки не повідомив.

Ознайомившись з матеріалами справи, вважаю, що дана адміністративна справа підлягає закриттю за відсутністю складу правопорушення в діях особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, по наступним підставам.

Відповідно до положень статті 266 КУпАП особи, які керують транспортними засобами і щодо яких є підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції підлягають відстороненню від керування цими транспортними засобами та оглядові на стан сп'яніння. Огляд особи на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, проводиться поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів. Під час проведення огляду осіб поліцейський застосовує технічні засоби відеозапису, а в разі неможливості застосування таких засобів огляд проводиться у присутності двох свідків. Матеріали відеозапису обов'язково долучаються до протоколу про адміністративне правопорушення. У разі незгоди особи на проведення огляду на стан

алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів або в разі незгоди з його результатами огляд проводиться в закладах охорони здоров'я. Огляд осіб на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, здійснюється в закладах охорони здоров'я не пізніше двох годин з моменту встановлення підстав для його здійснення. Огляд особи на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, проведений з порушенням вимог цієї статті, вважається недійсним. Направлення особи для огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду здійснюються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Вказані положення Кодексу повністю кореспондуються з положеннями п. 2.5. Правил дорожнього руху України, згідно з якими водій повинен на вимогу поліцейського пройти в установленому порядку медичний огляд з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

За відмову особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів встановлена адміністративна відповідальність, передбачена статтею 130 КУпАП.

Постановою КМУ № 1103 від 17 грудня 2008 року, відповідно до статті 266 КУпАП, затверджений Порядок направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду. Цей Порядок визначає процедуру направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (далі - огляд), і проведення такого огляду (пункт 1).

Тобто у розумінні ч. 6 ст. 266 КУпАП вищезазначений Порядок, затверджений Кабінетом Міністрів України, є спеціальним нормативно-правовим актом, відповідно до якого проводиться огляд на стан сп'яніння.

При цьому у пункті 8 цього Порядку зазначено, що у разі відмови водія транспортного засобу від проведення огляду в закладі охорони здоров'я поліцейський в присутності двох свідків складає протокол про адміністративне правопорушення, у якому зазначає ознаки сп'яніння і дії водія щодо ухилення від огляду.

Наказом МВС України № 1395 від 07 листопада 2015 року затверджена Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, (із змінами, внесеними згідно з наказом МВС України № 808 від 05 листопада 2021 року, що набрали чинності 04 січня 2022 року). Ця Інструкція визначає процедуру оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі (пункт 1 Розділу I) та була розроблена відповідно до КУпАП, Законів України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про дорожній рух», «Про Національну поліцію», постанов Кабінету Міністрів України від 20 травня 2015 року № 314 «Про утворення деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ», від 17 грудня 2008 року № 1086 «Про затвердження Порядку тимчасового вилучення посвідчення водія на транспортний засіб та його повернення», від 17 грудня 2008 року № 1102 «Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках», від 17 грудня 2008 року № 1103 «Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду» (пункт 2 Розділу I).

Проте, у п. 6 Розділу X цієї Інструкції у редакції наказу МВС України № 808 від 05 листопада 2021 року, що набрав чинності 04 січня 2022 року, встановлено, що у разі відмови водія транспортного

засобу від проведення огляду в закладі охорони здоров'я поліцейський із застосуванням технічних засобів відеозапису (а в разі неможливості застосування таких засобів у присутності двох свідків) складає протокол про адміністративне правопорушення, у якому зазначає ознаки сп'яніння і дії водія щодо ухилення від огляду.

В даній частині вищевказані нормативно-правові акти суперечать один одному, а отже породжують юридичну колізію, оскільки Порядком, затвердженим постановою КМУ № 1103 від 17 грудня 2008 року, передбачено, що за ухилення особи від огляду поліцейський складає протокол у присутності двох свідків, а Інструкцією, затвердженою наказом МВС України № 1395 від 07 листопада 2015 року (із змінами, внесеними згідно з наказом МВС України № 808 від 05 листопада 2021 року, що набрали чинності 04 січня 2022 року), передбачено, що за ухилення особи від огляду поліцейський складає протокол із застосуванням технічних засобів відеозапису (а в разі неможливості застосування таких засобів у присутності двох свідків).

Відповідно до правової доктрини органи, які здійснюють нормозастосування, їх посадові та службові особи у разі виявлення колізій між нормативно-правовими актами або їх окремими положеннями, які мають різну юридичну силу, мусять застосовувати нормативно-правовий акт, що має вищу юридичну силу. Тобто у разі існування суперечності між актами, прийнятими різними за місцем в ієрархічній структурі органами вищестоящим та нижчестоящим, застосовується акт, прийнятий вищестоящим органом, як такий, що має більшу юридичну силу. Таким чином постанови Кабінету Міністрів України мають більшу юридичну силу ніж накази нормативного характеру міністерств, які мають відповідати Конституції та законам, підзаконним актам вищої юридичної сили.

Отже колізія даних правових норм повинна бути вирішена на користь постанови КМУ № 1103 від 17 грудня 2008 року, якою затверджено відповідний порядок направлення особи для огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду, який є спеціальним нормативно-правовим актом відповідно до частини 6 статті 266 КУпАП. Вказаний порядок у системі нормативно-правових актів за юридичною силою та ієрархією є вищим ніж інструкція, затверджена наказом міністерства, яка приймається на основі та на виконання цього порядку, а отже спрямовується на його реалізацію.

В цьому аспекті слід зауважити, що рішенням Європейського суду з прав людини від 14 жовтня 2010 року у справі «Щокін проти України» (Заяви № 23759/03 та № 37943/06) визначено концепцію якості закону, зокрема з вимогою, щоб він був доступним для зацікавлених осіб, чітким та передбачуваним у своєму застосуванні. Відсутність в національному законодавстві необхідної чіткості та точності, які передбачали можливість різного тлумачення такого питання, порушує вимогу «якості закону». В разі коли національне законодавство припустило неоднозначне або множинне тлумачення прав та обов'язків осіб, національні органи зобов'язані застосувати найбільш сприятливий для осіб підхід. Тобто вирішення колізій у законодавстві завжди тлумачиться на користь особи.

У справі від 18 грудня 2008 року «Новік проти України» (Заява № 48068/06) ЄСПЛ дійшов висновку, що надзвичайно важливою умовою є забезпечення загального принципу юридичної визначеності. Вимога «якості закону» у розумінні пункту 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод означає, що закон має бути достатньо доступним, чітко сформульованим і передбачуваним у своєму застосуванні для того, щоб виключити будь-який ризик свавілля.

Із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування в правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (абзац другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005).

Також Конституційний Суд України вважав, що принцип правової визначеності вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності (абзац шостий пункту 2.1 мотивувальної частини Рішення Великої палати

Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 7 частини другої статті 42 Закону України «Про вищу освіту» від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017).

Тобто згідно із принципом правової визначеності як одним із елементів принципу верховенства права обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустимі, зокрема, за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, якими встановлюються такі обмеження. Конституційний Суд України наголошує, що принцип юридичної визначеності як складова конституційного принципу верховенства права є сукупністю вимог до організації та функціонування системи права, процесів правотворчості та правозастосування у спосіб, який забезпечував би стабільність юридичного становища індивіда. Зазначеного можна досягти лише шляхом законодавчого закріплення якісних, зрозумілих норм (абзац третій підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційними поданнями Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та 65 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції», пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 6 червня 2019 року № 3-р/2019).

Враховуючи зміст статті 8 Конституції України та практику Конституційного Суду України, верховенство права слід розуміти, зокрема, як механізм забезпечення контролю над використанням влади державою та захисту людини від свавільних дій державної влади. Верховенство права як нормативний ідеал, до якого має прагнути кожна система права, і як універсальний та інтегральний принцип права необхідно розглядати, зокрема, в контексті таких основоположних його складових: принцип законності, принцип поділу державної влади, принцип народного суверенітету, принцип демократії, принцип юридичної визначеності, принцип справедливого суду. Таким чином, верховенство права означає, що органи державної влади обмежені у своїх діях заздалегідь регламентованими та оголошеними правилами, які дають можливість передбачити заходи, що будуть застосовані в конкретних правовідносинах, і, відповідно, суб'єкт правозастосування може передбачати й планувати свої дії та розраховувати на очікуваний результат. (абзаци третій, четвертий, шостий пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» від 20 червня 2019 року № 6-р/2019).

У контексті статті 8 Конституції України юридична визначеність забезпечує адаптацію суб'єкта правозастосування до нормативних умов правової дійсності та його впевненість у своєму правовому становищі, а також захист від свавільного втручання з боку держави у сферу його прав. Юридичну визначеність необхідно розуміти через такі її складові: чіткість, зрозумілість, однозначність норм права; право особи у своїх діях розраховувати на розумну та передбачувану стабільність існуючого законодавства та можливість передбачати наслідки застосування норм права (легітимні очікування). Таким чином, юридична визначеність передбачає, що законодавець повинен прагнути чіткості та зрозумілості у викладенні норм права. Кожна особа залежно від обставин повинна мати можливість орієнтуватися в тому, яка саме норма права застосовується у певному випадку, та мати чітке розуміння щодо настання конкретних юридичних наслідків у відповідних правовідносинах з огляду на розумну та передбачувану стабільність норм права (абзаци четвертий шостий підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень розділу I, пункту 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 2 березня 2015 року № 213?VIII від 23 січня 2020 року № 1-р/2020).

Вимогою верховенства права є дотримання принципу юридичної визначеності, що обумовлює однакове застосування норми права, недопущення можливостей для її довільного трактування. Юридична визначеність норми права є ключовою умовою забезпечення кожному ефективного судового захисту незалежним судом (абзаци перший, другий підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним поданням

55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України від 11 червня 2020 року № 7-р/2020).

Проте протокол про адміністративне правопорушення серії ААБ № 069782 від 31 березня 2022 року за ч. 1 ст. 130 КУпАП було складено поліцейським лише із застосуванням технічних засобів відеозапису стосовно ОСОБА_1 за відмову від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан сп'яніння. Вказане підтверджується долученими до протоколу матеріалами відеозапису з портативного відеореєстратора патрульного поліції, на якому зафіксовано пропозицію особі пройти огляд на стан сп'яніння та складання даного протоколу за відсутності двох свідків. Тобто у даній ситуації поліцейським були застосовані норми п. 6 Розділу X Інструкції у редакції наказу МВС України № 808 від 05 листопада 2021 року, що набрав чинності 04 січня 2022 року, в результаті чого складено протокол без присутності двох свідків, що не відповідає та суперечить вимогам встановленого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України, зокрема п. 8 Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду, затвердженого постановою КМУ № 1103 від 17 грудня 2008 року.

Як підсумок, через те що протокол про адміністративне правопорушення не було складено у присутності двох свідків зазначені дії співробітників поліції не відповідали такій складовій принципу правової визначеності як передбачуваність застосування правових норм. Дотримання даного принципу є необхідним для того, щоб виключити будь-які ризики свавілля, наприклад, як в даному випадку, уповноваженою посадовою особою було складено протокол без присутності двох свідків, що не відповідає встановленому порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України. У даній справі поліцейським не було застосовано підзаконний акт вищої юридичної сили, у зв'язку із чим дії цієї посадової особи щодо складання протоколу про адміністративне правопорушення без присутності двох свідків призвели до порушення принципу верховенства права, через критерій відповідності якого повинні здійснюватися повноваження уповноважених посадових осіб на складання відповідного протоколу, як наслідок також порушено право на захист особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Слід визнати недопустимою таку поведінку посадових осіб патрульної поліції, оскільки внаслідок їх правозастосовної діяльності було безпідставно складено протокол без присутності двох свідків, тобто у спосіб, що є найменш сприятливим для захисту прав та інтересів особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Враховуючи, що провадження в справі про адміністративне правопорушення здійснюється в рамках пред'явленого обвинувачення, в даному випадку в межах фактичних обставин, викладених у відповідному протоколі, а також виходячи з матеріалів наданих для розгляду, які були попередньо зібрані та належним чином процесуально закріплені уповноваженою на те посадовою особою, у зв'язку з чим суд позбавлений можливості самостійно усунути недоліки, що виникли через суперечливість самого протоколу та відсутність відповідних матеріалів адміністративної справи, оскільки до повноважень суду не входить збирання доказів, їх вилучення або долучення іншим чином за власною ініціативою, при цьому перекладання на себе повноважень посадової особи уповноваженої на складання протоколу про адміністративне правопорушення, в протилежному випадку, призведе до порушення судом принципу рівності сторін процесу.

Таким чином порушення, допущені посадовою особою поліції при складанні протоколу про адміністративне правопорушення у разі ухилення особи від огляду на стан сп'яніння позбавляють суд можливості здійснити повне, всебічне і об'єктивне з'ясування обставин справи, а отже досягти завдань провадження в справі про адміністративні правопорушення, що в свою чергу є перешкодою для розгляду адміністративної справи по суті, з'ясування її обставин та притягнення ОСОБА_1 до адміністративної відповідальності.

Згідно із ст. 62 Конституції України обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь. Отже, з огляду на те, що складання та оформлення даної справи про адміністративне правопорушення здійснено не належним чином, а зазначені вище недоліки та неповнота не можуть бути усунені в суді, суд дійшов висновку про відсутність в діях ОСОБА_1 складу адміністративного правопорушення,

передбаченого ч. 1 ст. 130 КУпАП, а тому справа про адміністративне правопорушення підлягає закриттю на підставі п. 1 ст. 247 КУпАП.

На підставі викладеного і керуючись ст.ст. 247 п. 1, 283, 284 КУпАП,

ПОСТАНОВИВ:

Провадження в справі про адміністративне правопорушення відносно **ОСОБА_1**, притягнутого за ч. 1 ст. 130 КУпАП закрити за відсутністю складу правопорушення.

Постанову може бути оскаржено до Дніпровського апеляційного суду через Жовтневий районний суд м.Дніпропетровська протягом десяти днів з дня винесення постанови.

Постанова набрала чинності:

Суддя: В.М. Гончаренко